

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 608/2016-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. júla 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Legerským, Advokátska kancelária, Námestie sv. Anny 15/25, Trenčín, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Obo 5/2016 a jeho uznesením z 28. apríla 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. júna 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Obo 5/2016 a jeho uznesením z 28. apríla 2016. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 28. júna 2016.

Zo sťažnosti vyplýva, že spoločnosť Štatistické a evidenčné vydavateľstvo tlačív, a. s. (ďalej len „žalobkyňa“), uplatňovala proti sťažovateľovi ako žalovanému nároky z ochrany proti nekalej súťaži. Išlo jednak o viaceré zdržovacie nároky, ale tiež o nárok na primerané zadostučinenie v peniazoch vo výške 232 357,43 € (7 000 000 Sk) podľa § 53 Obchodného zákonníka, ako aj o nárok na uverejnenie rozsudku na trovy sťažovateľa podľa § 55 ods. 2 Obchodného zákonníka.

O uvedených nárokoch žalobkyne bolo rozhodnuté postupne tak, že rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 Cb 38/1999-598 z 22. februára 2007 bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť žalobkyni 500 000 Sk ako primerané zadostučinenie, v časti o priznanie práva na zverejnenie rozsudku bola žaloba zamietnutá a vo zvyšujúcej časti bolo konanie jednak zastavené a jednak bola žaloba zamietnutá, pričom o náhrade trov bolo rozhodnuté, že žiadny z účastníkov na ňu nemá právo. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6 Obo 94/2007 z 18. septembra 2008 bolo rozhodnuté tak, že bol potvrdený výrok o zamietnutí žaloby v časti o priznanie práva na zverejnenie rozsudku, pričom v časti, ktorým bola priznaná žalobkyni suma 500 000 Sk, ako aj v časti, ktorou bol nárok na primerané zadostučinenie vo zvyšnej sume 6 500 000 Sk zamietnutý, bol rozsudok krajského súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Vzhľadom na uvedené predmetom ďalšieho konania zostal už len nárok na priznanie primeraného zadostučinenia vo výške 232 357,43 € (7 000 000 Sk). Ďalším rozsudkom krajského súdu č. k. 7 Cb 38/1999-789 z 21. mája 2009 bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť žalobkyni primerané zadostučinenie v sume 16 500 € a vo zvyšujúcej časti bola žaloba zamietnutá. O náhrade trov konania bolo vyslovené, že sa o nich rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Na základe odvolania oboch účastníkov rozsudkom najvyššieho

súdu sp. zn. 6 Obo 87/2009 z 31. augusta 2010 bol rozsudok krajského súdu potvrdený s tým, že o náhrade trov odvolacieho konania sa rozhodne po právoplatnosti rozsudku krajského súdu. To znamená, že v konečnom dôsledku žalobkyni bola z uplatneného nároku na primerané zadosťučinenie v peniazoch v celkovej výške 232 357,43 € (7 000 000 Sk) priznaná len časť vo výške 16 500 €.

Po takomto právoplatnom skončení konania vo veci samej sa následne rozhodovalo o náhrade trov celého konania.

Uznesením krajského súdu č. k. 7 Cb 38/1999-861 z 3. februára 2011 sa rozhodlo, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Na základe odvolania oboch účastníkov uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 33/2011 z 29. septembra 2011 bolo uznesenie krajského súdu zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

Ďalším uznesením krajského súdu č. k. 7 Cb 38/1999-914 z 26. apríla 2012 bolo vyslovené, že sťažovateľovi sa náhrada trov zastavenej časti konania nepriznáva a že sťažovateľ je povinný zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania v časti o priznanie práva na uverejnenie rozsudku a v časti o peňažné zadosťučinenie, a to v rozsahu 100 %. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 91/2012 z 19. septembra 2013 bolo uznesenie krajského súdu zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

Ďalším uznesením krajského súdu č. k. 7 Cb 38/2009-951 zo 17. decembra 2013 bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o výške trov sa rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti tohto uznesenia. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Obo 6/2014-973 z 9. apríla 2014 bolo uznesenie krajského súdu potvrdené.

Uznesením krajského súdu č. k. 7 Cb 38/1999-1030 z 12. decembra 2014 bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania vo výške 2 281,64 € za súdne poplatky a vo výške 13 054,75 € za právne zastúpenie. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 15/2015 z 27. októbra 2015 bolo uznesenie krajského súdu vo výroku o povinnosti

sťažovateľa zaplatiť žalobkyni náhradu trov za súdne poplatky v sume 2 281,64 € zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Znamená to, že čo do náhrady trov konania za právne zastúpenie žalobkyne bolo krajským súdom rozhodnuté právoplatne, keďže v tejto časti nebolo uznesenie krajského súdu odvolaním napadnuté a predmetom ďalšieho konania o náhradu trov bola už len náhrada trov za súdne poplatky zaplatené žalobkyňou.

Uznesením krajského súdu č. k. 7 Cb 38/1999-1070 z 15. decembra 2015 bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť žalobkyni náhradu trov za súdne poplatky v sume 34 654,45 €. Následným uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 5/2016 z 28. apríla 2016 bolo uznesenie krajského súdu potvrdené. To znamená, že čo do náhrady trov konania za súdne poplatky zaplatené žalobkyňou sa právoplatne rozhodlo tak, že sťažovateľ bol zaviazaný zaplatiť žalobkyni náhradu trov za všetky súdne poplatky zo žaloby a z odvolaní podaných žalobkyňou v celej výške zaplatenej žalobkyňou.

Podľa presvedčenia sťažovateľa tým, že bol zaviazaný nahradiť žalobkyni súdne poplatky v celej výške, došlo k porušeniu jeho označených práv podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu.

Rozhodujúcu časť z celkovo žalobkyňou zaplatených súdnych poplatkov predstavujú súdne poplatky zaplatené z uplatneného nároku na primerané zadosťučinenie vo výške 232 357,43 € (7 000 000 Sk), pretože práve z dôvodu uplatnenia tohto nároku a v takejto výške zaplatila žalobkyňa súdny poplatok 33 857,80 €, čo predstavuje 97,7 % z celkovo zaplatených súdnych poplatkov vo výške 34 654,45 €. Zrejmé je aj to, že súdny poplatok za odvolanie proti neskoršiemu rozsudku krajského súdu vo výške 12 945,63 € zaplatila žalobkyňa za podanie takého odvolania, ktoré bolo v celom rozsahu neúspešné. Ďalej je podstatné, že žalobkyni bol z uplatneného nároku na primerané zadosťučinenie priznaný nárok iba vo výške 15 600 € (497 079 Sk), teda žalobkyňa bola v súvislosti s týmto nárokom úspešná len v rozsahu 7,1 % a neúspešná v rozsahu až 92,9 %. V odvolacom konaní, ako to je už uvedené, bola žalobkyňa v celom rozsahu neúspešná.

Najvyšší súd vo svojom uznesení sp. zn. 5 Obo 5/2016 z 28. apríla 2016 uviedol v zásade len to, že za nie celkom primeraný odhad výšky budúceho priznaného nároku nemôže byť žalobkyňa v rámci náhrady trov konania sankcionovaná s tým, že opačný výklad vedie k zhoršeniu postavenia účastníka konania, ktorý bol v merite sporu (pri riešení základnej otázky, či sťažovateľ konal nekalosúťažne) úspešný. Hoci je pravdou, že žalobkyni bolo priznané primerané zadosťučinenie nižšie, než požadovala, ale to nič nemení na skutočnosti, že bola v merite sporu úspešná. Skutočnosť, že na základe úvahy súdu jej bolo priznané peňažné zadosťučinenie „len“ vo výške 16 500 €, sa premietla do výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta, ktorá sa vypočíta z výšky súdom priznaného plnenia (zo sumy 16 500 €) tak, ako to vyplýva z ustanovenia § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Zákon totiž neuvádza, že by toto pravidlo platilo pre výpočet náhrady trov konania za súdne poplatky. Ak by totiž zákonodarca mal v úmysle, aby toto pravidlo platilo aj pre výpočet náhrady trov konania za súdne poplatky, tak by to zakomponoval do znenia ustanovenia § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku.

Práve uvedený právny názor najvyššieho súdu považuje sťažovateľ za nesprávny a neústavný. Sťažovateľ totiž pri formulovaní dôvodov, pre ktoré nemožno žalobkyni priznať náhradu trov konania za súdne poplatky zaplatené z nedôvodne uplatnenej časti nároku, netvrdil, že dôvodnosť takéhoto postupu je daná analogickou aplikáciou ustanovenia § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku aj na rozhodovanie o náhrade trov konania za súdne poplatky, pretože tvrdil, že dôvodnosť takéhoto postupu je daná aplikáciou ustanovenia § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, z ktorého jednoznačne vyplýva jedna zo základných zásad ovládajúcich rozhodovanie o náhrade trov konania, a to zásada účelného vynaloženia trov konania. Sťažovateľ založil svoje právne tvrdenia o nemožnosti priznať žalobkyni náhradu trov za súdne poplatky z nedôvodne uplatneného nároku na tom, že takto vynaložené trovy konania za súdne poplatky nemožno považovať za trovy potrebné na účelné uplatnenie práva žalobkyňou. K tejto zásadnej právnej námietke sťažovateľa sa všeobecné sudy žiadnym spôsobom nevyjadrili. Pritom je zrejmé, že zákonná požiadavka náhrady trov potrebných na účelné uplatnenie alebo bránenie práva obsiahnutá v ustanovení § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku platí aj pri rozhodovaní o náhrade trov v zmysle odseku 3 tohto ustanovenia.

Sťažovateľ žiada vydať tento nález:

„1) Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako aj základné právo na vlastníctvo a majetok zaručené v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 5Obo 5/2016 zo dňa 28.4.2016, ktorým bolo potvrdené uznesenie Krajského súdu v Trenčíne č. 7Cb 38/1999-1070 zo dňa 15.12.2015, porušené boli.

2) Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 5Obo 5/2016 zo dňa 28.4.2016, ktorým bolo potvrdené uznesenie Krajského súdu v Trenčíne č. 7Cb 38/1999-1070 zo dňa 15.12.2015 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3) [REDAKOVANÉ] sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia v sume 363,79 €, ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Jána Legerského, advokáta v Trenčíne, Nám. sv. Anny č. 25 do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 5/2016 z 28. apríla 2016 vyplýva, že ním bolo potvrdené uznesenie krajského súdu č. k. 7 Cb 38/1999-1070 z 15. decembra 2015. Podľa názoru najvyššieho súdu za nie celkom primeraný odhad výšky budúceho priznaného nároku nemôže byť žalobkyňa v rámci náhrady trov konania sankcionovaná. Opačný výklad vedie k zhoršeniu jej postavenia, hoci bola v merite veci úspešná (bolo rozhodnuté, že sťažovateľ konal nekalosúťažne a bola mu za to uložená povinnosť zaplatiť žalobkyni 16 500 € ako primerané zadosťučinenie). Je pravdou, že žalobkyni bolo priznané primerané zadosťučinenie nižšie, než požadovala, to však nič nemení na tom, že bola v merite sporu úspešná. Skutočnosť, že na základe úvahy súdu bolo žalobkyni priznané finančné zadosťučinenie „len“ vo výške 16 500 €, sa premietla do výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta, keďže táto sa vypočíta z výšky súdom priznaného plnenia (v tomto prípade zo sumy 16 500 €) tak, ako to vyplýva z ustanovenia § 142 ods. 3 Občianskeho

súdneho poriadku. Z tohto ustanovenia však nevyplýva, že by toto pravidlo platilo aj pre výpočet náhrady trov konania za súdne poplatky. Pokiaľ by zákonodarca mal v úmysle aplikovať toto pravidlo aj na náhradu trov konania za súdne poplatky, zakomponoval by to do znenia ustanovenia § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho

rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Sťažovateľ je presvedčený, že zaplatenie tých častí súdnych poplatkov žalobkyňou, ktoré pripadali na neúspešnú časť žaloby (najmä v súvislosti s tou časťou súdnych poplatkov, ktorá sa týkala žalobnej požiadavky na zaplatenie sumy 7 000 000 Sk), nemožno považovať za účelne vynaložené výdavky v zmysle ustanovenia § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Navyše, z pohľadu tejto námietky neboli uznesenia všeobecných súdov dostatočne odôvodnené, pretože sa uvedenou námietkou nezaoberali, resp. na túto neodpovedali.

Podľa názoru ústavného súdu treba úvahy najvyššieho súdu považovať za dostatočné a presvedčivé. Žiadne známky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti v sebe nenesú.

Okolnosť, že sťažovateľ má na vec iný názor, sama osebe nezakladá porušenie jeho označených práv podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu.

Podľa v tom čase platného a účinného ustanovenia § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerne nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu; v takom prípade sa základná sadzba tarifnej odmeny advokáta vypočíta z výšky súdom priznaného plnenia.

Časť vety za bodkočiarkou bola do tohto ustanovenia inkorporovaná s účinnosťou od 1. januára 2010.

Znamená to, že pred 1. januárom 2010 mohol čiastočne úspešný žalobca v prípade, keď výška plnenia závisela od úvahy súdu, požadovať plnú náhradu trov konania, vychádzajúc z nároku, ktorý bol žalobou uplatnený. Naproti tomu od 1. januára 2010 bol nárok takéhoto žalobcu na náhradu trov súvisiacich s odmenou advokáta obmedzený tak, že základná sadzba tarifnej odmeny advokáta sa vypočíta z výšky súdom priznaného plnenia. Toto obmedzenie práva na náhradu trov podľa výslovného znenia citovaného ustanovenia sa nevzťahuje na náhradu trov vzniknutých zaplatením súdnych poplatkov.

Uznesenie najvyššieho súdu je založené práve na uvedenej interpretácii ustanovenia § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Sťažovateľ výslovne v tejto súvislosti zdôrazňuje, že s takýmto výkladom aj on súhlasí, pretože nepožaduje analogickú aplikáciu tohto ustanovenia aj na náhradu trov vzniknutých zaplatením súdnych poplatkov. Opiera sa o to, že zaplatenie súdnych poplatkov z neúspešných častí žaloby nemožno považovať za účelne vynaložené trovy v zmysle § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

Právny názor sťažovateľa nemožno z pohľadu ústavného súdu akceptovať.

Vo všeobecnosti možno uviesť, že zaplatenie súdnych poplatkov zo strany účastníka konania treba spravidla považovať za trovy potrebné na účelné uplatňovanie alebo bránenie

práva. Účelnosť vynaložených trov totiž nemožno vyvodzovať retrospektívne z konečného výsledku sporu, pretože v prípade neúspešného účastníka konania (ktorý spor celkom alebo v rozhodujúcej časti prehral) sa z hľadiska tohto kritéria javia spätne všetky (prípadne takmer všetky) trovy vrátane súdnych poplatkov ako neúčelné.

Na margo neakceptovateľnosti argumentácie sťažovateľa možno poukázať aj na to, že pri jeho výklade by novela ustanovenia § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (časť vety za bodkočiarkou) bola zbytočná, pretože aplikáciou ustanovenia § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku by aj pri pôvodnom znení odseku 3 tohto ustanovenia bolo možné čiastočne úspešnému žalobcovi priznať náhradu trov (tak v súvislosti so súdnymi poplatkami, ako aj v súvislosti s právnym zastupovaním advokátom) iba v rozsahu vyplývajúcom zo súdom priznaného plnenia, nie teda z plnenia požadovaného v žalobe.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júla 2016